

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ В.Н. КАРАЗИНА
КАФЕДРА ПОЛІТОЛОГІЇ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан філософського факультету
Іван КАРПЕНКО

2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Порівняльна політологія

(шифр і назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти	<u>бакалаврський</u>
галузь знань	<u>05 Соціальні та поведінкові науки</u> (шифр і назва)
спеціальність	<u>052 Політологія</u> (шифр і назва)
освітня програма	<u>Політичні технології та аналіз політики</u> (шифр і назва)
вид дисципліни	<u>обов'язкова</u> (обов'язкова/за вибором)
факультет	<u>філософський</u>

2023 / 2024 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою філософського факультету

Протокол № 6 від 16 червня 2023 року

Програму рекомендовано до затвердження рекомендовано до затвердження Вченою радою філософського факультету (протокол №7 від 30 червня 2021 р.)

Розробник програми «**Порівняльна політологія**»: **Шаповаленко** Марина Володимирівна – доктор політичних наук, професор кафедри політології філософського факультету, доцент.

Програму схвалено на засіданні кафедри політології

Протокол № 11 від 15 червня 2023 року

Завідувач кафедри політології

Олександр ФІСУН

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Політичні технології та аналіз політики»

Гарант освітньо-професійної програми

Тетяна КОМАРОВА

Програму погоджено методичною комісією філософського факультету

Протокол № 10 від 14 червня 2023 року

Голова методичної комісії
філософського факультету

Сергій ГОЛІКОВ

ВСТУП

Програму навчальної дисципліни “**Порівняльна політологія**” складено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності 052 «Політологія»

Предметом вивчення навчальної дисципліни є порівняльний аналіз, методи порівняння політичних інститутів

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета – методологічні основи порівняння, сучасні підходи до політичного порівняння; механізми, індекси та вимірні показники порівняння політичних систем; індекси демократичного розвитку та їх використання у порівнянні демократій; основи електоральної компаративістики..

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни – висвітлення проблематики та наукового інструментарію порівняльної політології, розкриття основних методик вивчення політики, представлення послідовних ходів політологічного аналізу, визначення ролі та місця політологічного знання у формуванні сучасних гуманітарних уявлень про світ і людину.

1.3. Кількість кредитів **5**

1.4. Загальна кількість годин –150

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обов'язкова / за вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2	2
Семестр	
3	3
Лекції	
28	10
Практичні, семінарські заняття	
28	6
Лабораторні заняття	
	не передбачені
Самостійна робота	
94	134
Індивідуальні завдання – не передбачено	

1.6. Згідно з вимогами освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми студенти повинні досягти таких результатів навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми студенти повинні досягти таких результатів навчання:

- Використовувати державну та іноземну мову як усно, так і письмово на рівні, достатньому для ефективної професійної комунікації, розуміння іншомовних наукових текстів та підготовки до викладання політологічних дисциплін.
- Мати системний науковий світогляд та культурний кругозір, який включає розвинене критичне мислення, професійну етику та академічну доброчесність, повагу різноманітності та мультикультурності.
- Комплексно розуміти природу та значення суспільного вибору як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери агрегації колективних рішень у політиці.
- Знати на поглибленому рівні політичну теорію та володіти категорійно-понятійним та аналітично-дослідницьким апаратом сучасної світової теорії суспільного вибору.
- Комплексно застосовувати широкий спектр політологічних понять, теорій і методів до аналізу відносин політичних акторів, інститутів та ідей відповідно до певного історичного або сучасного контексту.

- Конструювати дизайн, розробляти програму та виконувати комплексні політологічні дослідження у сфері порівняльного аналізу з використанням широкого кола прикладних методів, технологій та інструментарію аналізу.: Виявляти спільне та відмінне між політичними інститутами країн Західної Європи;
Виокремлювати тенденції, властиві політичним інститутам країн Західної Європи в процесі їх еволюції;

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Основні засади порівняльної політології

Тема 1. Етапи становлення порівняльної політології

Перший етап. Арістотель. Полібій. Макіавеллі. Монтеск'є. Історицизм. Політичний еволюціонізм. “Паралельні” порівняльні дослідження. Другий етап. Формальні (конфігуративні) дослідження. Регіональні дослідження. Інституційно-функціональні дослідження. Третій етап. Г. Лассуелл, М. Вебер, Т. Парсонс, Е. Шилз, Г. Алмонд, Д. Істон, К. Дейч. Стан сучасної порівняльної політології: кризи росту, теорія раціонального вибору і неінституціоналізм. Порівняльні політологічні дослідження в постсоціалістичних країнах ЦСЄ, СНД та Балтії.

Тема 2. Порівняльна політологія як наукова дисципліна.

Предмет порівняльної політології. Структура порівняльної політології. Базові поняття політичного аналізу. Суб’єкти політики. Політика і політичний процес. Порівняльний аналіз політики і державного управління. Характер порівняльної політології. Межі предмета порівняльної політології. Мета порівняльного дослідження. Критерії порівняльного дослідження

Тема 3. Методологічні засади порівняльного аналізу політичних інститутів.

Базові поняття політичного аналізу — влада, політика, держава: основні політологічні концепції. Специфіка застосування порівняльного методу в порівняльній політології. Кроснаціональне порівняння. Проблема порівнюваності в порівняльній політології. Стратегія “найбільшої подібності”. Проблема ціннісної нейтральності та об’єктивності

Тема 4. Теорія раціонального вибору, неінституціоналізм та політика.

Теорія раціонального вибору. Основні тези: методологічний індивідуалізм; раціональність індивідів; оптимальність вибору; обмін діяльністю; теорія раціонального вибору; теорема «неможливості» Ерроу; принцип «месіанського виборця»; «формування коаліції».

Тема 5. Політичні мережі та порівняльна політологія

Основні школи, які використовують мережу в якості методології дослідження політики. Англосаксонська школа. Концепція політичних мереж і її протиставлення плюралістичному і корпоративному підходам. (Род Редис, Девід Марш). Німецька школа про мережу в політиці, як сучасну форму державного управління, відмінну від ієрархії та ринку (Т. Берцель).

Тема 6. Політичні системи в порівняльній політології

Поняття “політична система”. Трактатування політичної системи у сучасній політології. Основні елементи політичної системи: влада, інтереси, політика, політична культура (політична соціалізація і політична секуляризація). Підсистеми політичної системи: середовище, зв’язок-комунікація (інфраструктура), вироблення рішень, політичний результат. Компоненти політичної системи: політичне суспільство, політична номенклатура, політичний режим, територія. Норми політичної системи. Структура політичної системи.

Функції політичних систем. Концепція Д. Істона, Г. Алмонда. Концепція політичної системи Д.Едрейна. Політична система і державна політика. Екстракційна політика. Регулятивна політика. Дистрибутивна політика. Процедурна політика. Функціонування політичної системи. Відносні можливості системи. Фактори, що впливають на політичну систему: географічний, соціально-економічний, культурний

Розділ 2. Порівняльний аналіз інститутів політичної системи суспільства.

Тема 7. Порівняльний аналіз форм державного устрою

Форма державного устрою як об'єкт порівняльної політології Модифікація традиційних федерацій в умовах глобалізації. Перехід частини з них від одного федеративного типу до іншого. Ідеї побудови міждержавних союзів на принципах федерації. В порівняльному дослідженні важливо визначитись з поняттям федерації, федеральних політичних систем. Сучасні федерації в світі. Рівні федералізму, автономії та централізму. Політичні та інші інститути на рівні федерації. Інститути взаємодії суб'єктів федерації. Федералізм і політичні режими. Порівняльний аналіз як база для нових узагальнень і теоретичних моделей.

Тема 8 Порівняльний аналіз форм державного правління.

Основа інституційної структури держави. Чинники формування основних політичних інститутів. Суспільний договір щодо державного устрою. Конституція як основа інституційної структури держави.

Тема 9. Партиїні системи в порівняльному вимірі

Роль партій в постіндустріальному, постмодерному світі. Партії як інститут, який легко сприймає нові тенденції в політиці, використовуючи сприятливі можливості демократії, ініціює політичні нововведення. Партія в системі відносин «громадянське суспільство – партія – держава». Партія значимий механізм, який забезпечує зв'язок держави із суспільними інтересами. Типологія політичних партій. Типи партій та їх характеристика. Громадянське суспільство, типи партій і моделі демократії. Альтернативні форми політичної організації. Емпіричний аналіз партійних систем. Особливі риси сучасних партійних систем країн Західної Європи та СНД

Тема 10. Виборчі системи у порівняльних дослідженнях

Електоральна компаративістика, місце електоральної компаративістики в порівняльній політології. Вивчення виборчих систем як один із пріоритетних напрямків сучасної порівняльної політології. Оцінка ефективності виборчих систем, якісний аналіз, порівняння виборчих систем з партійними, характер впливу виборчих систем на електоральну поведінку. Вимір виборчих систем, виборець та виборча система, партії та виборчі системи. Електоральний процес як суттєва частина демократичного процесу.

Тема 11. Парламентаризм та президентство у порівняльному аналізі

Особливості парламентаризму в історії світу. Становлення парламентаризму в історії країн Західної Європи. Чинники формування парламентаризму. Моделі парламентаризму. Та основні принципи розподілу повноважень між парламентами та президентством. Особливості бікамералізму. Президентіалізм у порівняльному аналізі. Переваги та недоліки президентіалізму і парламентської республіки.

Тема 12. Групи інтересів як об'єкт порівняльного дослідження.

Групи інтересів як агенти публічної політики. Особливості становлення групової політики як механізму захисту приватної сфери та структур громадянського суспільства. Моделі лобіювання та особливості законодавства щодо політичного лобіювання. Лобіювання та корупція. Особливості функцій груп інтересів. Моделі групової політики (неолібералізм, неокорпоративізм та традиціоналізм).

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усьо-го	у тому числі					Усьо-го	у тому числі				
л		п	лаб	інд	ср	л		п	лаб	інд	ср	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Основні засади порівняльної політології.												
Тема 1. Етапи становлення порівняльної політології	10	2	2			7	12	1	1			12
Тема 2. Порівняльна політологія як наукова дисципліна.	10	2	2			8	12	1	1			12

Тема 3. Методологічні засади порівняльного аналізу політичних інститутів	10	2	2			8	12	1	1			12
Тема 4. Теорія раціонального вибору, неоінституціоналізм та політика	10	2	2			7	11	1				11
Тема 5. Політичні мережі та порівняльна політологія	10	2	2			8	10	1				10
Тема 6. Політичні системи в порівняльній політології	10	2	2			7	10	1				10
Разом за розділом	75	12	12			47	67	6	3			67
Розділ 2. Порівняльний аналіз інститутів політичної системи суспільства												
Тема 7. Порівняльний аналіз форм державного устрою	10	4	4			8	12	1	1			12
Тема 8. Інституціональна структура держави.	10	2	2			7	12	1				12
Тема 9. Партійні системи в порівняльному вимірі	10	2	2			8	12	1				12
Тема 10. Виборчі системи у порівняльних дослідженнях	10	3	3			7	11		1			11
Тема 11. Парламентаризм та президентство у порівняльному аналізі	10	3	3			8	10	1				10
Тема 12. Групи інтересів як об'єкт порівняльного дослідження.	10	2	2			7	10		1			10
Разом за розділом	75	16	16			47	67	4	3			67
Усього годин	150	28	28			94	150	10	6			134

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	К-сть годин (денна)	К-сть годин (заочна)
1	Етапи становлення порівняльної політології	2	1
2	Порівняльна політологія як наукова дисципліна.	2	1
3	Методологічні засади порівняльного аналізу політичних інститутів	2	1
4	Основні стратегії порівняльного аналізу	2	
5	Основні категорії порівняльної політології	2	
6	Порівняльний аналіз форм державного устрою	3	
7	Політична культура та участь в порівняльних дослідженнях.	4	1
8	Групи інтересів та політичні партії як об'єкт порівняльного дослідження	2	
9	Партійні системи в порівняльному вимірі	2	
10	Виборчі системи у порівняльних дослідженнях.	3	1
11	Парламенти у порівняльному аналізі.	3	
12	Політичні режими в порівняльній політології.	2	1
Усього		28	6

5. Завдання для самостійної роботи

№		К-сть	К-сть

з/п	Види, зміст самостійної роботи	годин (денна)	годин (заочна)
1	Звернувшись до рекомендованої літератури, розглянути теорію політичної системи Д.Істона	10	17
2	Звернувшись до наукової літератури, розглянути теорію раціонального вибору.	10	17
3	Дослідити основні напрямки сучасного неоінституціоналізму.	10	17
4	Зробити порівняльний аналіз сучасних концепцій демократії	10	17
5	Здійснити порівняльний аналіз політичних субкультур.	10	17
6	Розглянути проблему демократичного транзиту в порівняльній перспективі	10	17
7	Охарактеризувати референдум як форму «прямої демократії».	10	10
8	З'ясувати, що таке лобізм у порівняльному вимірі.	10	10
9	Написати курсову роботу	14	12
	Усього	94	134

6. Індивідуальні завдання
Курсова робота
Орієнтовна тематика курсових робіт

1. Чинники формування порівняльної політології
2. Етапи розвитку порівняльної політології
3. Методи порівняльної політології
4. Порівняння як метод вивчення політичних інститутів
5. Політичні мережі
6. Публічна політика
7. Президентська форма правління : досвід країн Латинської Америки.
8. Президентська форма правління: досвід США та Росії.
9. Напівпрезидентська форма правління : досвід Франції і України.
10. Напівпрезидентська форма правління : досвід Польщі і України.
11. Напівпрезидентська форма правління : досвід Франції, Австрії і Ірландії.
12. Типи парламентської форми правління : порівняльний аналіз.
13. Порівняльний аналіз обласних держав (Італія та Іспанія).
14. Спільне та особливе федеральних та обласних держав (ФРН та Іспанія).
15. Порівняльна характеристика квазіконфедеративних держав Європи.
16. Міграційний чинник в політичному житті країн Західної Європи: порівняльний аналіз.
17. Порівняльний аналіз партійних систем
18. Опозиція щодо однопартійних урядів в країнах Західної Європи : порівняльний аналіз.
19. Опозиція щодо урядів меншості в країнах Західної Європи : порівняльний аналіз.
20. Інститут когабітації : порівняльний аналіз досвіду застосування.
21. Інститут дострокових виборів в країнах Західної Європи : порівняльний аналіз.
22. Інститут президента за парламентської форми правління : порівняльний аналіз.
23. Формування урядової коаліції : порівняльний аналіз досвіду Польщі та України.
24. Особливості моделей політики груп інтересів: неокорпоративізм та неолібералізм
25. Особливості груп інтересів в умова посткомуністичних трансформацій
26. Індекси демократії та режимні трансформації.
27. Загальнонаціональний виборчий округ : порівняльний аналіз досвіду застосування.
28. Імперативний мандат : порівняльний аналіз досвіду застосування.
29. Традиційний і новий авторитаризм : порівняльний аналіз Радянського Союзу 70-80х рр. та сучасної Росії.
30. Порівняльний аналіз політичних систем Веймарської республіки та сучасної України.
31. Громадські організації сучасної України та Польщі : порівняльний аналіз.
32. Порівняльний аналіз досвіду застосування інституту загальнонаціонального референдуму в країнах Західної Європи.

7. Методи навчання

Під час вивчення дисципліни використовуються такі види навчальних занять, як лекції та семінарські заняття.

Під час проведення лекцій використовуються такі методи та технології викладання, як читання лекцій, демонстрація презентацій та інших наочних матеріалів, обговорення зі студентами ключових проблемних питань тем лекцій.

Під час проведення семінарських занять використовуються такі методи та технології викладання, як виступи студентів з доповідями за темою семінару, дискусії за ключовими питаннями.

Основними форматами й методами самостійної роботи студентів з дисципліни є повторення питань тем лекційних занять за конспектом лекцій, опрацювання основної літератури, опрацювання додаткової літератури (за бажанням), виконання додаткових завдань (за бажанням).

8. Методи контролю

Основними критеріями оцінювання поточної успішності студентів є участь у семінарах, робота над рефератом, самостійна робота над вивченням основних джерел контрольна робота, курсова робота. Передбачена робота. форма підсумкового контролю – екзамен - визначається робочим планом. Для оцінювання знань, умінь та навичок здобувачів під час проведення практичних занять з дисципліни «Порівняльна політологія» застосовуються поточний контроль. Практичне заняття включає проведення контролю знань, умінь та навичок, постановку загальної проблеми (завдання) викладачем та її обговорення за участю здобувачів, розв'язання задач з їх обговоренням, розв'язання контрольних питань і завдань, їх перевірку та оцінювання. На кожному практичному занятті викладач оцінює підготовлені здобувачами завдання, виступи, активність у дискусії, уміння формулювати та відстоювати свою позицію тощо.

При вивченні дисципліни застосовуються поточний та підсумковий семестровий форми контролю. Також, передбачено обов'язковий контроль засвоєння навчального матеріалу дисципліни, віднесеного на самостійну роботу.

Поточний контроль (засвоєння окремих тем) проводиться у формі усного опитування або письмового експрес-контролю на практичних заняттях, у формі виступів здобувачів з доповідями при обговоренні навчальних питань на практичних заняттях.

Підсумковий семестровий контроль з дисципліни є обов'язковою формою контролю навчальних досягнень здобувача. Він проводиться у письмовій формі у вигляді семестрового екзамену (за чотирирівневою шкалою оцінювання). Терміни проведення підсумкового семестрового контролю встановлюються графіком навчального процесу, а обсяг навчального матеріалу, який виноситься на підсумковий семестровий контроль, визначається робочою програмою дисципліни.

Сумарна кількість рейтингових балів за вивчення дисципліни за семестр розраховується як сума балів, отриманих за результатами поточного контролю та балів, отриманих за результатами підсумкового семестрового контролю. Максимальна сума балів за семестр складає 100 балів.

9. Схема нарахування балів

Приклад для екзамену

Поточний контроль та самостійна робота											курсо ва	Разом	Екзамен	Сума
Розділ 1					Розділ 2									
T1	T2	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	10	60	40	100
5	5	4	4	4	4	4	5	5	5	5				

Критерії оцінювання роботи протягом семестру

Кількість балів	Критерії оцінювання
45-60	Систематичне відвідування лекцій та практичних занять, відсутність пропусків занять без поважної причини, відпрацювання тем практичних занять, пропущених з поважної причини, виконання завдань до кожного практичного заняття, висока активність роботи на практичному занятті, засвоєння всього обсягу матеріалу, повні та обґрунтовані відповіді при виконанні завдань, здатність визначення теоретичних питань, на які розраховані завдання, уміння сформулювати своє ставлення до певної проблеми теми, вміння мислити абстрактно і узагальнено, здатність публічно представити матеріал.
31-44	Систематичне відвідування лекцій та практичних занять, відсутність пропусків занять без поважних причин, відпрацювання тем практичних занять, пропущених з поважної причини, виконання завдань до кожного практичного заняття, висока активність роботи на практичному занятті, засвоєння всього обсягу матеріалу, повні та обґрунтовані відповіді з несуттєвими помилками при виконанні завдань, здатність визначення теоретичних питань, на які розраховані завдання, уміння сформулювати своє ставлення до певної проблеми теми, здатність публічно представити матеріал
26-30	Наявність пропущених лекцій та практичних занять, відпрацювання тем пропущених практичних занять, виконання завдань до кожного практичного заняття, активна робота на практичних заняттях, засвоєння основних положень курсу, допущення декількох незначних помилок при виконанні завдань, здатність визначення теоретичних питань, на які розраховані завдання, здатність публічно представити матеріал.
21-25	Наявність пропущених лекцій та практичних занять, відпрацювання тем пропущених та практичних занять, епізодична відсутність виконання завдань, участь у роботі на практичних заняттях, засвоєння окремих положень матеріалу, неповні відповіді при виконанні завдань, складності при визначенні теоретичних питань, на які розраховані завдання, здатність публічно представити матеріал.
16-20	Несистематичне відвідування лекцій та практичних занять, відсутність на заняттях без поважних причин, наявність декількох невідпрацьованих тем пропущених практичних занять, епізодична відсутність виконаних завдань, участь у роботі на практичних заняттях, засвоєння окремих положень матеріалу тем змістовного розділу, неповні відповіді, допущення помилок при виконанні завдань, великі складності при визначенні теоретичних питань на які розраховані завдання, невпевнені навички публічного представлення матеріалу.
11-15	Епізодичне відвідування лекцій та практичних занять, відсутність на заняттях без поважної причини, наявність невідпрацьованих тем пропущених лекцій та практичних занять. епізодична відсутність виконаних завдань, пасивна робота на практичних заняттях (участь у роботі останніх лише за наявності стимулу з боку викладача), наявність певного уявлення щодо матеріалу тем змістовного розділу, неповні відповіді, допущення значної кількості помилок при виконання завдання, невміння визначити теоретичні питання, на які розраховано завдання, невпевнені навички публічного представлення матеріалу.
6-10	Систематичні пропуски лекцій та практичних занять без поважних причин, наявність невідпрацьованих тем пропущених лекцій та практичних занять. систематична відсутність виконаних завдань, пасивність у роботі на практичних заняттях, неповні, необґрунтовані відповіді, допущення істотних помилок при виконанні завдань, нездатність визначити теоретичні питання, на які розраховані завдання.
0-5	Систематичні пропуски лекцій та практичних занять без поважних причин, теми пропущених лекцій та практичних занять не відпрацьовані, систематична

	відсутність виконаних завдань, пасивність у роботі на практичних заняттях, відсутність знань, неповні, необґрунтовані відповіді, допущення істотних помилок при виконанні завдання. Нездатність визначити теоретичні питання, на які розраховані завдання, невміння публічно представити матеріал.
--	--

Максимальна сума балів за екзамен складає 40.

Критерії оцінювання екзаменаційної роботи

Кількість балів	Критерії оцінювання
35-40	Здобувач цілком і всебічно розкрив усі питання, вільно оперує поняттями і термінологією, демонструє глибокі знання джерел, має власну точку зору стосовно відповідних питань і може аргументовано її доводити.
29-34	Здобувач достатньо повно і всебічно розкрив усі питання, вільно оперує термінологією і поняттями, демонструє знання джерел, має власну точку зору стосовно відповідних питань і може аргументовано її доводити.
18-28	Здобувач розкрив питання у загальних рисах, але спостерігаються деякі упущення при відповіді на питання, обґрунтування неточні. Не підтверджуються достатньо обґрунтованими доказами.
10-17	Здобувач розкрив питання у загальних рисах, розуміє їхню сутність, намагається робити висновки, але при цьому слабо орієнтується в джерелах, припускається грубих помилок, матеріал викладає нелогічно.
0-9	Здобувач не в змозі дати відповідь на поставлені запитання, або відповідь не правильна, не розуміє суть питання. Не ознайомлений з джерелами. Не може зробити висновків.

Відповідно, максимальна кількість набраних балів по вивченню дисципліни складає 100 балів.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для чотирирівневої шкали оцінювання
90-100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	незадовільно

10. Рекомендоване методичне забезпечення

Основна література

Базова навчально-методична література

1. Історія політичної думки : навч. енцикл. словник-довідник для студентів вищ. навч. закл. / за заг. ред. Н. М. Хоми. Львів : Новий Світ-2000, 2014. 766 с.
2. Пауел Дж.-Б. Сучасні демократичні країни. Участь у політичному житті, стабільність і насильство / пер. з англ.: Христенко О.В., Горбатько В.К. Харьков: Каравела, 2004. 288 с.
3. Політична система сучасної України: особливості ставлення, тенденції розвитку / Редкол.: Ф.М. Рудич (голова) та ін. К.: парламентське вид-во, 1998. 211 с.
4. Порівняльна політика. Основні політичні системи сучасного світу/За заг.ред. В.Бакірова, М.Сазонова. Х.:ХНУ імені В.Н.Каразіна,2008. 576 с.
5. Основи демократії : підруч. / за заг. ред. А. Колодій. Львів : Астролябія, 2009. 832 с
6. Романюк А.С.Порівняльний аналіз політичних інститутів країн Західної Європи: моногр. / Львівський національний ун-т ім. Івана Франка. Л.: ВЦ ЛНУ імені І.Франка, 2007. 391 с.
7. Україна у пошуку стратегій суспільно-політичного розвитку (1991–2018 рр.). Київ: ІПІЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2019. 352с

8. Kesselman Mark, Krieger Joel, William A. Joseph Introduction to Comparative Politics Political Challenges and Changing Agendas 8th Edition Cengage Learning, Inc 2019. 770 p.

Допоміжна література

1. Національні системи оцінювання ризиків і загроз: кращі світові практики, нові можливості для України : аналіт. доп. / Резнікова О. О., Войтовський К. С. Лепіхов А. В. ; за заг. ред. О. О. Резнікової. Київ : НІСД, 2020. 84 с.
2. Політична аналітика в державному управлінні : навч. посіб. / С. О. Телешун, Ю. Г. Кальниш, І. В. Рейгерович, О. Р. Титаренко. К. : НАДУ, 2012. 228 с
3. Blühdorn I., Butzlaff F. Democratization beyond the post-democratic turn: towards a research agenda on new conceptions of citizen participation DEMOCRATIZATION 2020, VOL. 27, NO. 3, 369–388 <https://doi.org/10.1080/13510347.2019.1707808>
4. Eckstein Harry A Perspective on Comparative Politics, Past and Present Research Schools and Modes of Explanation URL: https://www.corwin.com/sites/default/files/upm-binaries/24808_Ch_01.pdf
5. Hall Peter A and Taylor Rosemary C. R. Political Science and the Three New Institutionalisms r https://www.mpifg.de/pu/mpifg_dp/dp96-6.pdf
6. Daalder Hans State formation, parties and democracy. Studies in comparative European politics https://www.dbnl.org/tekst/daal024stat01_01/daal024stat01_01.pdf
7. Keman Hans Comparing political systems: Towards positive theory development Working Papers Political Science No. 2006/01 Department of Political Science Vrije Universiteit Amsterdam <https://research.vu.nl/ws/portalfiles/portal/74100296/2ACBD484-1279-D040-8BAD682A66091259>
8. Matsiyevsky Y. Ukraine's Regime Is Less Stable than It Was under Yanukovich A Third Year Comparison Ponars Eurasia Policy Memo. 2018. No. 517. 2018. URL: https://eprints.oa.edu.ua/6836/1/Matsiyevsky_March_2018.pdf.
9. Newton Kenneth, Deth jan w. van Foundations of Comparative Politics Democracies of the Modern World SECOND EDITION CAMBRIDGE UNIVERSITY PRESS 2010, 473 p.
10. Landman Todd Issues and Methods in Comparative Politics: An Introduction /Todd Landman. 3rd ed. p. cm. Routledge 2003. 385 p.
11. Perlick Franziska Corruption and political stability in postconflict countries: Is there really a Trade-Of? Working Papers on Development and Global Governance No. 12 March 2016 104 p.
12. Sass K. Cleavage structures and school politics: a Rokkanian comparative-historical analysis History of Education, 49:5, 636-660, DOI: 10.1080/0046760X.2020.1747645
13. Verba, S. (1993). The uses of survey research in the study of comparative politics: issues and strategies. Historical Social Research, 18(2), 55-103. <https://doi.org/10.12759/hsr.18.1993.2.55-103>

10. Інформаційні ресурси

1. Президент України : офіційний сайт. URL: <http://www.president.gov.ua/>
2. Верховна Рада України : офіційний сайт. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/> Кабінет Міністрів України : офіційний сайт. URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/>
3. Урядовий кур'єр : офіційний сайт. URL: <http://www.ukurier.gov.ua/>

Журнали:

1. Comparative Politics. URL: <http://web.gc.cuny.edu/jcp/index.htm>
2. Comparative Political Studies. URL: <http://www.sagepub.co.uk>
3. European Journal of Political Research. URL: <http://www.wkap.nl/prod/j/0304-4130>
4. The Journal of Politics, Texas University. URL: <http://www.utexas.edu/utpress/journals/jjop.html>
5. Journal of Democracy <https://www.journalofdemocracy.org/>
6. World Politics, Princeton University. URL: http://muse.jhu.edu/journals/world_politics/
7. Political Science, Stanford University. URL: <http://polisci.annualreviews.org/>
8. American Political Science Review, Michigan University. URL: <http://www.ssc.msu.edu/~apsr/>
9. Democratisation. URL: <http://www.frankcass.com/jnls/index2.htm>
10. Дослідження стану свободи в світі («Дім свободи»). URL: <http://www.freedomhouse.org>
11. Дослідження громадської думки «Євробарометр» – <http://europa.eu.int/comm/dg10/epo/polls.html>
12. Порівняльна база даних 23 країн за період 1960-2004 рр. Інституту політичних наук Університету Берну (Швейцарія) URL: http://www.ipw.unibe.ch/content/team/klaus_armingeon/comparative_political_data_sets/index_ger.html

11. Особливості навчання за денною формою в умовах подовження дії обставин непоборної сили (в тому числі запровадження карантинних обмежень через пандемію)

В умовах дії карантинних обмежень освітній процес в університеті здійснюється за змішаною формою навчання, а саме:

- дистанційно (за затвердженим розкладом занять) на платформі Zoom проводяться всі лекційні заняття;
- дистанційно на платформі Moodle (<http://dist.karazin.ua/moodle/>) проводяться практичні (семінарські), індивідуальні заняття та консультації, контроль самостійної роботи;
- аудиторно (за затвердженим розкладом занять) проводяться 30% практичних та практичних занять у навчальних групах кількістю до 20 осіб з урахуванням відповідних санітарних і протиепідемічних заходів.

Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких карантинних обмежень з забороною відвідування ЗВО здобувачам денної форми навчання надається можливість (за заявою, погодженою деканом факультету) скласти **екзамен в тестовій формі дистанційно на платформі Moodle** в дистанційному курсі «Порівняльна політологія», .